

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 2305/23
31.5.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Јелене Стојилковић, председника већа, Татјане Лемајић и Станиславе Митровић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Мишо Добријевић, адвокат из Београда, улица Шпанских бораца бр. 48/1, против тужене “Addiko Bank” а.д. Београд, Булевар Михајила Пупина бр. 6, чији је пуномоћник Војислав Недић, адвокат из Београда, улица Дечанска бр. 19, ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о жалби тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду П бр. 737/21 од 26.01.2023. године, у седници већа одржаној дана 31.05.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПОТВРЂУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Београду П бр. 737/21 од 26.01.2023. године, а жалба тужене **ОДБИЈА**, као неоснована.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Побијаном пресудом Вишег суда у Београду П бр. 737/21 од 26.01.2023. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиле, па је утврђено да је део члана 1 Уговора о стамбеном кредиту за куповину непокретности бр. ... од дана 20.06.2006. године, закључен између тужиле и тужене, а која гласи: “CHF у динарској противвредности” апсолутно ништава одредба уговора.

Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи по основу стицања без основа услед ништаве валутне клаузуле из Уговора о стамбеном кредиту за куповину непокретности бр. ... од дана 20.06.2006. године, исплати износ од 350.114,27 динара, са законском затезном каматом почев од 14.10.2011. године, па до исплате.

Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиљи на име трошкова парничног поступка исплати износ од 109.604,00 динара.

Против наведене пресуде, тужена је благовремено изјавила жалбу, због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешне примене материјалног права и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања. Трошкове другостепеног поступка опредељено је тражила.

Испитујући правилност побијане пресуде, на основу члана 386 Закона о парничном поступку – ЗПП (“Службени гласник РС” бр. 72/11, 49/13 – одлука Уставног суда, 74/13 – одлука Уставног суда, 55/14, 87/18 и 18/20), Апелациони суд је оценио да жалба тужене није основана.

У спроведеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које другостепени суд пази по службеној дужности. Супротно жалбеним наводима тужене, приликом доношења побијане одлуке није учињена ни битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП, с обзиром да је изрека пресуде разумљива, не противречи разлозима пресуде, а разлози о битним чињеницама су јасни и непротивречни, односно о битним чињеницама не постоји противречност између онога што се у разлозима пресуде наводе о садржини исправа, записника и самих тих исправа, тако да се правилност чињеничног стања и примена материјалног права са сигурношћу може испитати.

Према чињеничном стању утврђеном у првостепеном поступку, између тужиље, као корисника кредита, и правног претходника тужене “Нуро Алпе-Адрија-Банк” а.д. Београд, као даваоца кредита, дана 20.06.2006. године закључен је Уговор о стамбеном кредиту бр. ... Уговорне стране су у члану 1 под насловом “Износ, валута и намена кредита”, ставом 1., уговориле да банка ставља кориснику кредита на располагање дугорочни кредит у износу од 45.300 швајцарских франака у динарској противвредности по куповном курсу Народне банке Србије на дан пуштања кредита у течај. Ставом 2. наведеног уговора, одређено је да ће се за обрачун вредности дуга користити валутна клаузула, тако што се износ дуга на дан закључења уговора утврђује у швајцарским францима, а прерачунава у динаре по продајном курсу Народне банке Србије на дан пуштања кредита у коришћење, као и на дан отплате сваког ануитета и свих дуговања корисника кредита. Ставом 3. уговорено је да је одобрени кредит наменски, у циљу плаћања дела износ купопродајне цене за једнособан стан бр. ..., површине 34,91 м², на шестом спрату, ламела ..., стамбеног објекта у ..., ..., КО ..., а према предуговору “...” д.о.о., као продавца. Тужиља, као корисник кредита, чланом 3 наведеног уговора обавезала се да на дан пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду за обраду кредитног захтева у висини од 2,5% износа одобреног кредита утврђеног у члану 1 уговора, по средњем курсу за валуту CHF, 30 евра у динарској противвредности по средњем курсу на дан пуштања кредита у коришћење, на име административних трошкова за осигурање уговора код НКОСК. У члану 4. под насловом “Каматна стопа” уговорено је да се камата плаћа по стопи која износи шестомесечни либор за CHF заокружен на горњу 1/4 плус 4,45% на годишњем нивоу. Према члану 6. наведеног уговора, корисник кредита, тужиља, обавезала се да у случају

доцње са испуњењем било које обавезе према банци у роковима који су дефинисани уговором плати банци затезну камату по стопи која је утврђена важећим прописима, обрачунате закључно са датумом потпуне отплате доспелих а неизмирених износа кредита, те да уколико је уговорена каматна стопа виша од затезне камате, уговорена камата тече и након што корисник кредита доспе у доцњу.

Према налазу и мишљењу судског вештака економско-финансијске струке, произилази, искључујући наплаћени износ на име накнаде за обраду кредита, да је тужилца уплатила укупно 4.023.095,00 РСД, односно 55.071,45 CHF, односно 41.531,11 ЕУР. Да је кредит био одобрен у ЕУР валути по камати од 6М Еурибор + 3,68, имајући у виду извршене уплате тужилце, као корисника кредита, и уз обрачун затезне камате у висини законске затезне за валуту ЕУР, на дан 14.10.2011. године тужилца је у претплати за 3.496,44 ЕУР или 350.114,27 РСД по средњем курсу Народне банке Србије, односно толико би мање платила кредит у односу на актуелни кредит у CHF обрачун.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је, применом одредби материјалног права садржаног у члану 1065, 46, 47 и 103 Закона о облигационим односима, те одредбе члана 3 тачка 3 и члана 7 Закона о заштити потрошача ("Службени гласник РС" бр. 79/2005), закључио да конституишање валутне клаузуле у предметном уговору о стамбеном кредиту од 20.06.2006. године има правно утемељење у одредби члана 15 Закона о облигационим односима, међутим, у конкретном случају тужена банка није током поступка доставила доказ да је пласирана динарска средства прибавила посредством сопственог задужења у валути CHF, нити је тужилца, као корисник кредита, била писано упозорена од стране банке на последице које може изазвати примена уговорене валутне клаузуле, с обзиром да је банка, као специјализована финансијска организација, могла и морала предвидети раст курса швајцарског франка и о томе писаним путем упознати корисника кредита пре закључења уговора. Обавеза таквог поступања банке темељи се на основним начелима облигационог права прописаним Законом о облигационим односима, савесности и поштења (члан 12), забрани злоупотребе права (члан 13), забрани стварања и искоришћавања монополског положаја (члан 14), једнаке вредности узајамних давања (члан 15) и забрани произвоковања штете (члан 16). Следом изнетог, по закључку првостепеног суда, уговорена клаузула о индексирању динарског дуга тужилце, као корисника кредита, применом курса швајцарског франка предвиђена у члану 1 спорног уговора о кредиту представља неправичну уговорну одредбу, чијом би се применом нарушила еквивалентност узајамних давања даваоца и корисника кредита, што сагласно одредби члана 103 Закона о облигационим односима, предметну одредбу уговора чини ништавом. Првостепени суд је даље, применом одредбе члана 105 Закона о облигационим односима, закључио да предметни уговор о стамбеном кредиту може опстати и без ништаве одредбе о индексирању динарског дуга применом курса CHF, с обзиром да валутна клаузула није била одлучујућа побуда за закључење предметног уговора.

Првостепени суд је одлучујући о основаности потраживања тужилце на име стицања без основа, ценећи истакнути приговор застарелости потраживања правилно закључио, да сходно одредби члана 361 став 1 Закона о облигационим односима рок застарелости потраживања није могао почети да тече пре утврђења ништавости

предметне уговорене одредбе о валутној клаузули а ово из разлога што се право на повраћај датог у смислу одредбе члана 104 став 1 Закона о облигационим односима по основу ништавог уговора везује за моменат утврђења ништавости а како је ништавост предметне одредбе уговора о стамбеном кредиту утврђена даном доношења пресуде, то потраживање тужиље није застарело.

Првостепени суд је применом одредбе члана 104, 210 и 214 Закона о облигационим односима закључио, да како је ништава предметна одредбе уговора о стамбеном кредиту која се односи на валутну клаузулу у CHF, то тужиља основано потражује враћање онога што је стечено без основа, односно тужиља има право на повраћај више наплаћених новчаних средстава с обзиром да је уплатом износа од 4.023.000,95 динара на дан 14.10.2011.године преплатила обавезе у односу на обавезе које би имала да је кредит одобрен применом валутне клаузуле у EUR. На више наплаћени износ од 350.114,27 динара тужиљи припада законска затезна камата почев од 14.10.2011. године као дана када је тужиља исплатила кредит.

Апелациони суд налази, да је све важне чињенице за доношење одлуке о основаности тужбеног захтева, првостепени суд утврдио потпуно и поуздано, на основу доказа које је ценио правилном применом одредбе члана 8 Закона о парничном поступку. Жалбом тужене чињенично стање није доведено у сумњу, а у истој нису истицане нове чињенице, нити предлагани нови докази у смислу члана 372 ЗПП и на потпуно и правилно утврђено чињенично стање које је релевантно за одлучивање о тужбеном захтеву, првостепени суд је правилном применом материјалног права одлучио о основаности тужбеног захтева и за своју одлуку дао јасне, довољне и правилне разлоге, које у свему прихвата и другостепени суд.

Неосновани су жалбени наводи тужене којима се оспорава правилност примене материјалног права од стране првостепеног суда за дати закључак да је ништав део одредбе члана 1 предметног уговора о стамбеном кредиту за куповину непокретности од 20.06.2006.године која гласи “CHF у динарској противвредности” указивањем да уговарање валутне клаузуле, односно прерачунавање динарских обавеза у сагласности са важећим курсом који се односи на неку страну валуту заједно са правом на наплату затезне камате за случај доцње, није забрањено ниједним законом Републике Србије а како то произилази из члана 2 став 24 Закона о девизном пословању.

Наиме, сагласном вољом уговорних страна се, осим валутне клаузуле као правно допуштеног средства очувања једнакости узајамних давања, може конституисати клаузула којом ће се преузети валутни ризик банке према њеном повериоцу превалити на корисника кредита. Таква клаузула је могућа и правно допуштена када се банка као давалац кредита на међународном тржишту задужила у одређеној страни валути и преузела обавезу да им враћање примљеног износа по том основу реализује у истој валути. У том случају банка је овлашћена да тако прибављена девизна средства непосредно уступи потенцијалним корисницима кредита. Овакав вид кредитирања је допуштен сагласно одредби члана 25 Закона о девизном пословању. Наведено се може уговорити када се правном лицу и предузетнику обезбеђује плаћање увоза робе и услуга из иностранства (став 1) или када се физичком лицу омогућава куповина непокретности у земљи (став 2). Банка је овлашћена и да прибављена девизна средства на међународном тржишту понуди домаћим правним и физичким лицима и у динарској

противвредности. У том случају трансфер девизног износа у динарски дуг се врши по важећем средњем курсу те валуте на дан закључења уговора о кредиту уз обавезу враћања примљеног у динарима као валути плаћања, обрачунато по средњем курсу те исте валуте. Тада се преузети валутни ризик од стране банке према њеном повериоцу може вољом уговорних страна правно ваљано превалити на корисника кредита, али је услов за то постојање писаног обавештења којим корисник кредита пре закључења уговора, мора на њему разумљив начин, да буде упознат са свим економско-финансијским последицама ризика који ће преузети прихватањем такве уговорне клаузуле. Обавеза таквог поступања банке заснива се на основним начелима облигационог права савесности и поштења (члан 12 ЗОО), забране злоупотребе права (члан 13 ЗОО), забране стварања и искоришћавања монополског положаја (члан 14 ЗОО), једнаке вредности узајамних давања (члан 15 ЗОО) и забрани проузроковања штете (члан 16 ЗОО). Стога је супротно жалбеним наводима тужене, терет доказивања у смислу одредбе члана 231 Закона о парничном поступку био на туженој банци да достави доказе да се као давалац кредита, на међународном тржишту новца задужила у валути CHF и да је тужилји пласирала динарску противвредност средстава прибављених из сопственог задужења у валути CHF, те да је као јача уговорна страна тужилју у писаној форми као корисника кредита упознала са свим економско-финансијским последицама прихватања наведене уговорне клаузуле у CHF.

По ставу Апелационог суда, неосновани су жалбени наводи тужене, којима се указује на другачије судске одлуке и заузета правна схватања поводом пуноважности уговарања валутне клаузуле у CHF, јер несумњиво је право грађана на једнаку заштиту права и на правну сигурност али то не значи истовремено и обавезност примене правних ставова из раније донетих судских одлука у случајевима који могу бити чињенично и правно слични, али не морају бити и идентични, пошто би се тиме ограничило право грађана на правично суђење, гарантовано Уставом, по коме свако има право да му независан, непристрасан и законом већ установљени суд, правично и у разумном року расправи све аспекте конкретног случаја и донесе правилну одлуку о његовом праву.

Жалбено указивање тужене да је првостепени суд пропустио да у образложењу побијане пресуде утврди да је тужена предала тужилји план отплате кредита који садржи податке о износу кредита, висини номиналне каматне стопе, висини накнаде за обраду захтева на који начин је тужилја приликом закључења уговора била упозната са трошковима које мора да плати односно са висином трошкова обраде кредита које банке имају право да наплаћују за банкарске услуге, не утиче на правилност побијане одлуке с обзиром да је првостепени суд крећући се у оквирима постављеног тужбеног захтева одлучивао о пуноважности валутне клаузуле садржане у одредби члана 1 предметног уговора о стамбеном кредиту а не о трошковима на које се жалбом тужене указује.

По ставу другостепеног суда, како се испуњење уговора обезбеђује конверзијом уз очување једнакости узајамних давања тржишне вредности датог кредита утврђене по основу уговора о кредиту са валутном клаузулом у еврима сличне врсте и трајања, те како је тужилја отплатила целокупан износ одобреног кредита у валути CHF 14.10.2011. године у већем износу од износа који би била дужна да плати применом валутне клаузуле у еврима, то је правилно првостепени суд оценивши неоснованим приговор

застарелости потраживања, применом члана 104, 210 и 214 Закона о облигационим односима обавезао тужену да тужиљи исплати износ од 350.114,27 динара са законском затезном каматом почев од 14.10.2011.године до исплате а како је то утврђено од стране судског вештака економско-финансијске струке. Наиме, стицање без основа, односно неосновано обогаћење је стање поремећене равнотеже између две имовине које правни поредак не одобрава и право на тужбу заснива се на идеји да корист коју је неко неосновано стекао не треба да задржи него је мора вратити ономе коме је она правно намењена, другим речима неосновано постигнуту корист треба вратити лицу за чији је или на чији је рачун она стечена јер је неосновано само оно обогаћење које се правно не да објаснити јер се не темељи на правном правилу садржаном у ма ком извору права: закону, правном послу, одлуци суда односно државног органа.

Потврђена је и одлука о трошковима парничном поступку садржана у ставу трећем побијане одлуке, имајући у виду да је донета правилном применом одредаба члана 150, 153 и 163 Закона о парничном поступку и тужиљи су признати стварни и нужни трошкови које је имала у поступку обрачунати у складу са важећом Адвокатском и Таксеним тарифом а супротно паушалним жалбеним наводима тужене.

Приликом одлучивања о основаности жалбе тужене, односно законитости и правилности побијане одлуке, другостепени суд је ценио и остале жалбене наводе али их није посебно образлагао, сагласно одредби члана 396 Закона о парничном поступку јер не могу довести до другачије, по тужену повољније одлуке у овој правној ствари.

Из наведених разлога, применом члана 390 и члана 401 став 1 тачка 2 Закона о парничном поступку одлучено је као у ставу првом изреке ове пресуде.

Одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка, будући да није успела у поступку по жалби, те је сходно одредби члана 165 Закона о парничном поступку донета одлука као у ставу другом изреке ове пресуде.

**Председник већа-судија
Јелена Стојилковић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ судске писарнице
Јасмина Ђокић